

การศึกษาเปรียบเทียบนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุน
ระยะสั้น ก่อนและหลังการแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 โดยใช้ข้อมูลจาก
งบการเงินของกิจการที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
ในอุตสาหกรรมบริการ หมวดการแพทย์

A Comparative Study of Working Capital Management and Short-Term Financing
Policies Before and After the Spread of the COVID-19 Virus:
Evidence from Financial Statements of Listed Service and
Health Sector Companies on the Stock Exchange of Thailand

วิษณุ ภูมิพานิช

Vissnu Poommipanit

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

88 หมู่ 8 บางนา-ตราด กม. 26 บางเสาธง สมุทรปราการ 10540 ประเทศไทย

MSME Business School, Assumption University

88 Moo 8 Bang Na-Trad Km. 26 Bangsaothong, Samuthprakarn, 10540 Thailand

Corresponding author. Email: vissnuPmm@au.edu

Article Info: Received: April 28, 2025 | Revised: July 14, 2025 | Accepted: Aug. 14, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น ก่อนและหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 กลุ่มประชากรประกอบด้วยโรงพยาบาลที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การศึกษาใช้หลักสถิติเชิงพรรณนา และการศึกษาเปรียบเทียบแนวโน้มของนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของทั้งสองนโยบาย ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากการแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 ปี 2562 มากกว่าร้อยละ 70 ของโรงพยาบาลทั้งขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ที่ตั้งอยู่ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครฯ และต่างจังหวัดที่เป็นประชากรของการศึกษา มีการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่เข้มงวดขึ้น ถึงแม้ว่าโรงพยาบาลเหล่านั้นจะไม่เปลี่ยนระดับ หรือนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน รวมทั้งมีการใช้นโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้นแบบระมัดระวังหลังจากมีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่วนการศึกษากลยุทธ์ในการจัดการเงินทุนหมุนเวียนพบว่าโรงพยาบาลขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ต่างจังหวัด จะใช้การจัดการเกี่ยวกับการหมุนเวียนเฉลี่ยของลูกหนี้การค้า และเจ้าหนี้การค้าเป็นหลัก โดยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการหมุนเวียนของสินค้า และเวชกัณฑ์

คำสำคัญ: เงินทุนหมุนเวียน วงจรเงินสด โรงพยาบาล ตลาดหลักทรัพย์ โควิด-19

Abstract

This research paper is a descriptive study aimed at comparing working capital management policies and short-term financing policies before and after the spread of the COVID-19 virus. The population of the study comprises hospitals listed on the Stock Exchange of Thailand. The study employs descriptive statistics and trend analysis of working capital management policies and short-term financing policies to examine changes in policy practices over time. The results reveal that after the spread of the COVID-19 virus, more than 70 percent of both large-sized and small-sized hospitals, located in the Bangkok Metropolitan area as well as in other provinces, adopted a restricted policy for managing working capital, even though there was no significant change in the overall level or policy framework of working capital management. In addition, these hospitals applied a conservative policy in their short-term financing after the spread of the COVID-19 virus. Furthermore, the analysis of working capital management strategies indicates that small-sized hospitals located in provincial areas primarily focused on the management of receivables and payables, rather than placing emphasis on the management of inventories and medical supplies.

Keywords: working capital; cash conversion cycle; hospitals; SET; COVID-19

บทนำ

ก่อนหน้าปี 2562 ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจระหว่างร้อยละ 2-5 ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตในระดับแนวหน้าของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และยังได้คาดการณ์การเจริญเติบโตที่ระดับร้อยละ 4.8 สำหรับปี 2562 โดยการคาดการณ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย แต่หลังจากปี 2562 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการประกาศไว้ในรายงานประจำปี 2562 ว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมีเพียงร้อยละ 2.4 เพราะสาเหตุทั้งที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกประเทศอันได้แก่ การลดลงหรือถดถอยของเศรษฐกิจในสหภาพยุโรป การแยกตัวออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร (BREXIT) การเลือกตั้งทั่วไปภายในประเทศ และการเริ่มต้นแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563)

นับจากปี 2562 เป็นต้นมา การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก และประเทศไทยเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการชะงักงันของเศรษฐกิจ นำไปสู่การชะลอตัวอย่างรุนแรง ถึงแม้ว่าประเทศไทยนับว่าเป็นประเทศที่มีการควบคุมการแพร่กระจายได้อย่างดี แต่ก็ยังได้รับผลกระทบ เพราะเศรษฐกิจไทยต้องพึ่งพารายได้จากการส่งออกทั้งสินค้าและบริการมากกว่าร้อยละ 60 (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2564) ภาควิชาเวช

ศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงผลวิจัยที่ศึกษาผลกระทบของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 (จิรุตม์ ศรีรัตนบัลล์, 2565) ว่า ประเทศไทยจะต้องมีการพัฒนาและต่อยอดระบบต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนและบริการการใช้ทรัพยากรสุขภาพ ระบบสารสนเทศ ระบบกลไกด้านการเงินการคลัง และงบประมาณเพื่อตอบสนองเหตุฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นได้

เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจที่ตามมากับการแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 รัฐบาลไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของสภาพคล่องทางการเงินของประเทศ และธุรกิจทุกประเภท และทุกขนาดไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลางหรือขนาดย่อม โดยการนำเม็ดเงินจำนวนมากเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งมีการออกมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการทั้งทางด้านแรงงาน และพลังงาน โดยการใช้พระราชกำหนดฉุกเฉินในช่วงภาวะการระบาด ให้มีการนำเงินเข้าระบบเศรษฐกิจ เพื่อปรับสภาพคล่องทางการเงิน หากธุรกิจต้องการที่จะมีการดำเนินงานต่อไปได้ ธุรกิจจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ โดยพิจารณาได้จากบทความของ ปุณยวิวัฒน์ และปางอุบล (2566) ที่แนะนำให้มีการรักษาเสถียรภาพของธุรกิจ ควบคู่ไปกับการบริหารความเสี่ยง โดยเน้นการพิจารณา และวิเคราะห์ข้อมูลจากงบการเงิน ผ่านการลดต้นทุนการดำเนินงานที่ไม่จำเป็น และลดผลกระทบจากการผันผวนของต้นทุน รวมทั้งรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับสภาพคล่องทางการเงินในส่วนที่เกี่ยวกับการหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น และการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ ให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไป

นอกจากนี้ การศึกษาบางเรื่องได้ให้ความสำคัญต่อการปรับตัวของกิจการเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพคล่องทางการเงินทั้งระยะสั้นและระยะยาว (ชนิษฐา คงรักเกียรติยศ, 2563) ธุรกิจที่น่าจะได้รับประโยชน์จากการแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 น่าจะเป็นธุรกิจเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น โรงพยาบาล (นิเวศน์ เหมวชิรวารกร, 2566)

ดังนั้น การศึกษานี้ จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเงินทุนหมุนเวียน โดยการเปรียบเทียบนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น ทั้งก่อนและหลังปี 2562 ซึ่งเป็นปีที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยมุ่งเน้นไปยังโรงพยาบาลที่จดทะเบียนเพื่อจำหน่ายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ภาคอุตสาหกรรมบริการ หมวดการแพทย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

จากข้อมูลที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้นของกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อุตสาหกรรมบริการ หมวดการแพทย์
2. เพื่อเปรียบเทียบนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้นที่ใช้โดยกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ ก่อนและหลังการเริ่มแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการจัดการเงินทุนหมุนเวียนช่วงก่อนและหลังการระบาดของไวรัสโควิด-19 ในปี 2562 ของกิจการที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดการแพทย์ การจัดการเงินทุนหมุนเวียนแบ่งออกได้เป็น 2 นโยบาย ได้แก่ นโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและนโยบายการจัดหาเงินทุนระยะสั้น (หรือแหล่งเงินทุนหมุนเวียน) บริกแฮม และเออร์ฮาร์ด (Brigham & Ehrhardt, 2024) ได้ให้คำนิยามของเงินทุนหมุนเวียนว่าเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน ที่กิจการมีไว้สำหรับหมุนเวียนใช้ในธุรกรรมที่เกิดขึ้นอย่างประจำของกิจการ ประกอบด้วยปัจจัย 2 ส่วน ได้แก่ สินทรัพย์หมุนเวียน (current assets) และหนี้สินหมุนเวียน (current liabilities) สำหรับการศึกษานี้ นิยามของนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน หมายถึงนโยบายที่บ่งบอกถึงความสามารถของกิจการในการใช้สินทรัพย์หมุนเวียนเพื่อก่อให้เกิดรายได้ต่อกิจการ (Brealey, Myers, and Marcus, 2023) โดยใช้อัตราส่วน รายได้จากการขายและบริการต่อสินทรัพย์หมุนเวียนรวม เป็นตัวชี้วัด ส่วนนโยบายการจัดหาเงินทุนระยะสั้น หมายถึงนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนหมุนเวียนระยะสั้นเพื่อตอบสนองต่อการใช้สินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราวของกิจการ (Brealey, Myers, & Marcus, 2023) โดยใช้อัตราส่วน หนี้สินหมุนเวียนรวมต่อสินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราว เป็นตัวชี้วัด

นอกจากนั้น บริกแฮมและเออร์ฮาร์ดท์ (Brigham, & Ehrhardt, 2024) ยังแบ่งสินทรัพย์หมุนเวียนออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. สินทรัพย์หมุนเวียนถาวร (permanent current assets) เป็นสินทรัพย์หมุนเวียนที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในจำนวนที่เกิดขึ้นอย่างประจำ ถือเป็นสินทรัพย์หมุนเวียนขั้นต่ำที่กิจการต้องมีใช้ตลอดเวลา
2. สินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราว (temporary current assets) เป็นสินทรัพย์หมุนเวียนที่กิจการมีไว้อย่างชั่วคราว โดยเฉพาะกิจการที่มียอดขายเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามฤดูกาล ซึ่งจำเป็นต้องมีสินทรัพย์หมุนเวียนเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามยอดขาย เช่น เมื่อยอดขายเพิ่มขึ้น มูลค่าลูกหนี้การค้า เงินสด และสินค้า จะมีปริมาณสูงขึ้นเช่นกัน

นโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากความสามารถในการใช้เงินทุนหมุนเวียน เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการหารายได้ของกิจการ (Brigham, & Ehrhardt, 2024)

ระดับที่ 1 คือ นโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนแบบเข้มงวด (restricted policy) เป็นนโยบายที่กิจการจะทำการใช้เงินทุนหมุนเวียนได้อย่างคุ้มค่า และทำให้กิจการมีรายได้มาก การจัดการด้วยนโยบายเข้มงวดมักจะไม่มีการสำรองเงินทุนหมุนเวียนสำหรับกรณีฉุกเฉิน โดยมีระดับของสินทรัพย์หมุนเวียนไม่มากนัก

ระดับที่ 2 คือ นโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนแบบสายกลาง (moderate policy) เป็นนโยบายที่กิจการจะใช้เงินทุนหมุนเวียนที่ผ่อนคลายเป็นกลางจากนโยบายแบบเข้มงวด เป็นนโยบายที่อยู่กึ่งกลางระหว่างนโยบายแบบเข้มงวดและนโยบายแบบผ่อนคลายเป็นกลาง จึงมีระดับของสินทรัพย์หมุนเวียนสูงกว่านโยบายแบบเข้มงวด

ระดับที่ 3 คือ นโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนแบบผ่อนคลาย (relaxed policy) การพิจารณาปริมาณของเงินทุนหมุนเวียนจะกระทำโดยคำนึงถึงความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต จึงมีการสำรองเงินทุนหมุนเวียนไว้จำนวนหนึ่ง ซึ่งอาจไม่มีความจำเป็นต้องใช้ ถ้าหากเหตุฉุกเฉินไม่เกิดขึ้น

ปัจจัยที่สำคัญต่อการกำหนดนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนสามารถแบ่งออกเป็น ปัจจัยภายในกิจการ และปัจจัยภายนอกกิจการ ปัจจัยภายในกิจการ ได้แก่ ลักษณะของธุรกิจ ขนาดของกิจการ ฤดูกาลและวัฏจักร ทักษะคติของผู้บริหาร ความสามารถในการจัดหาเงินทุน และนโยบายของกิจการ ส่วนปัจจัยภายนอกกิจการ ได้แก่ สภาวะการแข่งขันของตลาด และสภาวะเศรษฐกิจ (Brigham & Ehrhardt, 2024) ดังนั้นการแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาวะเศรษฐกิจของโลก จึงอาจทำให้ผู้บริหารกิจการมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนได้

นโยบายการจัดการแหล่งเงินทุนระยะสั้น (หรือนโยบายการจัดการแหล่งเงินทุนหมุนเวียน) สามารถจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ (Brealey, Myers, and Marcus, 2023) ได้แก่

1. นโยบายแบบระมัดระวัง (conservative policy) กิจการจะจัดการให้สินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราวมีเหลือมากกว่าหนี้สินหมุนเวียนที่กิจการมีอยู่ หรืออาจเรียกได้ว่า เป็นนโยบายที่ใช้สินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราวเป็นบวก (positive working capital) เพื่อมีไว้ใช้ในกรณีที่ต้นทุนของเงินทุนของกิจการมีการเพิ่มขึ้นและมีอัตราความเสี่ยงของกิจการมากขึ้น

2. นโยบายแบบสอดคล้อง (maturity matching policy) เป็นนโยบายที่กิจการจะจัดการให้มีสินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราวมีปริมาณเหมาะสมหรือใกล้เคียงกับหนี้สินหมุนเวียน บางครั้งนโยบายนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นนโยบายที่ใช้สินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราวเป็นศูนย์ (zero working capital)

3. นโยบายแบบกล้าได้กล้าเสีย (aggressive policy) จะจัดการโดยกิจการมีสินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราวของกิจการปริมาณน้อยกว่าหนี้สินหมุนเวียนของกิจการ จึงอาจเรียกได้ว่าเป็นนโยบายที่ใช้สินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราวเป็นติดลบ (negative policy) เพื่อกิจการจะได้แน่ใจว่าทรัพยากรต่างๆ ของกิจการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินทรัพย์หมุนเวียนจะสามารถถูกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ส่วนใหญ่จะเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนกับการเจริญเติบโตของกิจการหรือผลการดำเนินงานของกิจการ เช่น โรงพยาบาลที่จัดการเงินทุนหมุนเวียนแบบกล้าได้กล้าเสียมักจะมีอัตราการเจริญเติบโตของกิจการลดลง (วิชญภูมิพานิช, 2563) ซึ่งคล้ายกับผลการศึกษาของ ธรากร หทัยเจริญลาภ (2553) ที่แสดงให้เห็นว่า กิจการที่ใช้ในการศึกษา ส่วนใหญ่จะใช้นโยบายแบบระมัดระวัง เพื่อเพิ่มความสามารถในการทำกำไร และการศึกษานี้ยังแสดงผลอีกว่า อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์หมุนเวียน เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของกิจการ

นอกจากการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ปัจจัย ได้แก่ นโยบายการจัดหาเงินทุนหมุนเวียนกับการเจริญเติบโตของกิจการ ยังมีการศึกษาที่ได้ลงลึกไปยังปัจจัยย่อยของนโยบายการจัดหาเงินทุนหมุนเวียน เช่น การศึกษาของ รินรดา แสงบัว (2559) พบว่า การจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของกิจการ โดยที่ระยะเวลาการชำระหนี้ จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความสามารถในการทำกำไร ขณะที่ระยะเวลาเรียกเก็บเงินจากลูกค้าเป็นไปในทางตรงกันข้าม การศึกษานี้มุ่งเน้นที่กิจการในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทางเลือก หรือเอ็ม เอ ไอ การศึกษาในตลาดเดียวกัน ยังพบอีกว่า อัตราส่วนหนี้สินระยะสั้นต่อสินทรัพย์รวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าของกิจการ แสดงให้เห็นว่า การจัดการแหล่งเงินทุนหมุนเวียนจากการก่อหนี้ อาจทำให้กิจการได้ผลประโยชน์ทางภาษี (พุทธิมน เพชรคง, 2559, น. 2)

การศึกษาที่จัดทำขึ้นช่วงระยะเวลาการระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยย่อยของนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน เป็นการศึกษาโดยหาความสัมพันธ์ของอัตราส่วนทางการเงิน พบว่า อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มมูลค่าของกิจการ ช่วงหลังจากปี 2562 ซึ่งเป็นปีที่มีการระบาดของไวรัสโควิด-19 (โชติกา ภิรมย์สด, 2564, น. 3) และผลการศึกษาของ ชลิตา รอดแป้น และสุพรรณิ บัวสุข (2564) ได้ศึกษาผลกระทบของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ต่อความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยังพบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม จะมีผลเชิงลบต่อความล้มเหลวทางการเงินของกิจการ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวจะเหมือนกับผลการศึกษาของ ธรากร หทัยเจริญลาภ (2553) ที่ศึกษาโดยใช้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตและบทความของ ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์ (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการของโรงพยาบาลในช่วงวิกฤต ซึ่งเป็นการศึกษาก่อนช่วงมีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อย่างไรก็ตาม งานวิจัยบางฉบับแสดงผลการศึกษาที่ออกมาในลักษณะตรงข้ามกับงานวิจัยที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เช่น อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ระยะเวลาการเก็บสินค้า และระยะเวลาเรียกเก็บเงินจากลูกค้า ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ใช้พิจารณาโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ อาจไม่ใช่ปัจจัยที่บ่งชี้ถึงความเจริญเติบโตของกิจการ (หนึ่งนุช ศรีสวัสดิ์ และจิตตาภรณ์สินจรรยาศักดิ์, 2558) และการศึกษาของ ธรากร หทัยเจริญลาภ (2553) ยังระบุว่า อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนทางการเงินต่อสินทรัพย์รวม มีความสัมพันธ์ที่ผกผันกับความสามารถในการทำกำไรของกิจการ ซึ่งอัตราส่วนทางการเงินดังกล่าวจะเป็นปัจจัยที่บ่งชี้ถึงนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ

จากส่วนของการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษาและวิจัยในอดีตมีการใช้อัตราส่วนทางการเงินเป็นปัจจัยในการศึกษา ดังนั้นการศึกษารุ่นนี้จึงมีการใช้อัตราส่วนทางการเงินบางอัตราส่วนเพื่อใช้อธิบายผลที่ได้รับจากการศึกษานี้ด้วย นอกเหนือจากการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น เช่น อัตราส่วนเกี่ยวกับวงจรเงินสด ที่ระยะเวลาในการหมุนเวียนของเงินสดของกิจการจากระยะเวลาที่จ่ายเงินสดไปจนกว่าจะได้รับเงินสด เป็นการบอกถึงจำนวน

วันที่กิจการต้องรอเพื่อจะได้รับเงินสดที่จ่ายลงทุนไปหมุนเวียนกลับมา ซึ่งก็คือ จำนวนเงินสดที่กิจการต้องลงทุนใน ลูกหนี้การค้าและสินค้าคงคลัง หักด้วยเงินลงทุนที่หมุนเวียนอยู่กับเจ้าหนี้การค้า (วิชญ์ ภูมิพานิช, 2556)

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยกล่าวถึง ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประเภทของข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลที่จะอธิบายการจัดระดับนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ดังต่อไปนี้

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยโรงพยาบาลที่จดทะเบียน เพื่อระดมทุนและจำหน่ายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้นประชากรของการศึกษานี้ จึงได้แก่ บริษัทฯ ที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อุตสาหกรรมบริการ หมวดการแพทย์ มีจำนวนทั้งสิ้น 25 บริษัทฯ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2566

การศึกษานี้ มุ่งเน้นไปที่ธุรกิจโรงพยาบาลที่ดำเนินงานระหว่างปี 2558 ถึงปี 2566 ทำให้ประชากรของการศึกษานี้เหลืออยู่จำนวน 22 บริษัทฯ เนื่องจากอุตสาหกรรมบริการ หมวดการแพทย์มี 1 บริษัทฯ ที่ไม่ได้ดำเนินธุรกิจโรงพยาบาล แต่เป็นกิจการที่สนับสนุนธุรกิจโรงพยาบาล โดยการทำงานด้านวิเคราะห์ และวิจัยทางการแพทย์ และมี 2 บริษัทฯ ที่ทำการจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหลังปี 2566

จากการที่การศึกษานี้มีจำนวนประชากรจำนวน 22 แห่ง ซึ่งเป็นจำนวนที่ไม่มากนัก การศึกษานี้จึงใช้จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา เพื่อเป็นการใช้ข้อมูลที่ครบถ้วน และครอบคลุมจำนวนประชากรทั้งหมด

การจัดกลุ่มประชากรของการศึกษานี้จะจัดแบ่งประชากรเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การแบ่งตามขนาด และสถานที่ตั้งของโรงพยาบาล การจัดแบ่งตามขนาดของโรงพยาบาลจะจัดแบ่งเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ตามมูลค่าทางบัญชี (Book Value) ของกิจการ ส่วนการจัดแบ่งตามสถานที่ตั้งจะแบ่งเป็นโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และที่อยู่ต่างจังหวัด สำหรับโรงพยาบาลที่มีสาขา การศึกษานี้จะพิจารณาจากสถานที่ ซึ่งโรงพยาบาลหลักตั้งอยู่

ประเภทของข้อมูล

ข้อมูลของการศึกษานี้ เกี่ยวข้องกับเงินทุนหมุนเวียนของโรงพยาบาลที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วยรายการต่าง ๆ ในสินทรัพย์หมุนเวียน หนี้สินหมุนเวียน และรายการทางบัญชีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น รายได้และเงินทุนหมุนเวียน ทำให้ข้อมูลของการศึกษานี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ที่สามารถพบได้ในงบการเงินของบริษัทฯ ที่เป็นประชากรของการศึกษา อันได้แก่ งบฐานะการเงิน (statement of financial positions) งบกำไรขาดทุน (income statement) และงบกระแสเงินสด (cash flow statement) โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินปี 2558 ถึง 2561 สำหรับการวิเคราะห์ก่อนมีการแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 และ

ข้อมูลปี 2563 ถึง 2566 สำหรับหลังการแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 ส่วนข้อมูลจากงบการเงินปี 2562 จะไม่ได้ใช้ประกอบการศึกษานี้ เพราะเป็นปีที่มีการเริ่มการแพร่กระจาย และโรงพยาบาลที่ใช้เป็นประชากรของการศึกษายังอยู่ในช่วงการปรับตัวเพื่อดำเนินกิจการต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรทั้งหมดที่เป็นโรงพยาบาลหรือกิจการที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจการแพทย์ที่มีจำนวนเพียง 22 แห่ง ดังนั้นการหาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งการพยากรณ์ไม่ว่าจะเป็นแบบสมการเส้นตรงถดถอย (linear regression) หรือแบบสมการพหุคูณถดถอย (multiple regression) จึงไม่สามารถทำได้ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (inferential statistic) เพราะมีจำนวนน้อยเกินไป ซึ่งอาจมีผลต่อความน่าเชื่อถือ และความถูกต้องของผลการวิเคราะห์

การศึกษานี้จึงมีการใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ จำนวนหน่วยนับ ฯลฯ เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และนำเสนอผลการศึกษา ส่วนการหาความสัมพันธ์ของสองปัจจัยจะมีการนำเสนอในรูปแบบของการเปรียบเทียบแนวโน้ม (trend) ของสองปัจจัยว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

นโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน สำหรับการศึกษานี้จะทำการจัดกลุ่มโรงพยาบาล แบ่งออกเป็นสามกลุ่ม ตามค่าเฉลี่ยอัตราส่วนรายได้จากการขายและบริการต่อสินทรัพย์หมุนเวียนรวม (วิษณุ ภูมิพานิช, 2563) ด้วยหลักสถิติอันตรภาคชั้น (class interval) โดยแบ่งกลุ่มตามสถานที่ตั้งและขนาดของโรงพยาบาล

ผลการคำนวณอันตรภาคชั้นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มแสดงอยู่ในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1

การจัดกลุ่มประชากรตามนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน

นโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน	ขนาดของโรงพยาบาล	
	ขนาดใหญ่ อัตราส่วน S/CA*	ขนาดเล็ก อัตราส่วน S/CA*
เข้มงวด	มากกว่า 3.24	มากกว่า 3.51
สายกลาง	2.00 – 3.24	2.59 – 3.51
ผ่อนคลาย	น้อยกว่า 2.00	น้อยกว่า 3.51
นโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน	สถานที่ตั้งของโรงพยาบาล	
	กรุงเทพมหานคร	ต่างจังหวัด
เข้มงวด	มากกว่า 3.18	มากกว่า 3.61
สายกลาง	1.94 – 3.18	2.70 – 3.61
ผ่อนคลาย	น้อยกว่า 1.94	น้อยกว่า 2.70

* หมายถึง อัตราส่วนรายได้จากการขายและบริการต่อสินทรัพย์หมุนเวียนรวม

สถิติที่ใช้สำหรับการจัดกลุ่มตามขนาดของโรงพยาบาล คือ การใช้ค่าเฉลี่ยของมูลค่าทางบัญชี (book value) ของโรงพยาบาล โดยนำผลรวมของมูลค่าทางบัญชีเฉลี่ยของประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษา หาดด้วยจำนวนประชากรทั้งหมด หากโรงพยาบาลใดมีมูลค่าทางบัญชีเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยรวมของมูลค่าทางบัญชีเฉลี่ยจะถือว่าเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ และถ้ามีค่าน้อยกว่าจะถือว่าเป็นโรงพยาบาลขนาดเล็ก ผลของการจัดกลุ่มประชากรของการศึกษานี้ แสดงอยู่ตามตารางที่ 1 เช่นกัน

สำหรับการจัดกลุ่มประชากรตามนโยบายการจัดการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ โรงพยาบาลที่ใช้นโยบายการหาแหล่งเงินทุนระยะสั้นแบบกล้าได้กล้าเสีย แบบเป็นกลาง และแบบระมัดระวัง โดยมีการจัดแบ่งตามอัตราส่วนเฉลี่ยของหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราว โรงพยาบาลที่มีค่าอัตราส่วนเฉลี่ยดังกล่าวสูงกว่า 1.10 จะจัดว่าเป็นโรงพยาบาลที่ใช้นโยบายแหล่งเงินทุนระยะสั้นแบบกล้าได้กล้าเสีย ที่มีอัตราส่วนเฉลี่ยจะแบ่ง 0-90 ถึง 1.10 ใช้นโยบายแบบเป็นกลาง และที่มีอัตราส่วนเฉลี่ยต่ำกว่า 0.90 ใช้นโยบายแบบระมัดระวังหรือเชิงอนุรักษ์

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า โรงพยาบาลขนาดใหญ่มีการกระจายจำนวนไปตามนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่ใกล้เคียงกันระหว่าง 2-3 แห่งต่อนโยบาย (ตารางที่ 2) แต่ครึ่งหนึ่งของโรงพยาบาลขนาดเล็กจะเลือกใช้นโยบายการจัดการแบบผ่อนคลาย หากพิจารณาจากสถานที่ตั้งของโรงพยาบาลจะเห็นได้ว่า โรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ต่างจังหวัดจะเลือกใช้นโยบายการจัดการแบบเข้มงวด หรือแบบผ่อนคลายมากกว่าที่จะใช้วิธีการจัดการแบบสายกลาง และโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร จะเลือกใช้วิธีการจัดการแบบผ่อนคลายและสายกลางตามลำดับตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

การจัดกลุ่มประชากรตามนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน

นโยบายการจัดการ เงินทุนหมุนเวียน	ขนาดของโรงพยาบาล				สถานที่ตั้งของโรงพยาบาล			
	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		กรุงเทพมหานคร		ต่างจังหวัด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เข้มงวด	3	13.6	5	22.7	2	9.1	6	27.3
สายกลาง	2	9.1	2	9.1	3	13.6	1	4.5
ผ่อนคลาย	3	13.6	7	31.9	4	18.2	6	27.3

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่ของโรงพยาบาลขนาดใหญ่จะใช้นโยบายการจัดการแหล่งเงินทุนระยะสั้นแบบกล้าได้กล้าเสีย เช่นเดียวกับโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอยู่ร้อยละ 31.8 ขณะที่โรงพยาบาลขนาดเล็กจะพิจารณาใช้นโยบายการจัดการแหล่งเงินทุนระยะสั้นที่ต่างจากโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ต่างจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่โรงพยาบาลขนาดเล็ก (ร้อยละ 27.3) ดำเนินนโยบายการจัดการแบบระมัดระวัง แต่โรงพยาบาลในต่างจังหวัด จะใช้นโยบายการจัดการแบบกล้าได้กล้าเสีย มีเพียงโรงพยาบาล 3 แห่งที่ดำเนินนโยบายจัดการแหล่งเงินทุนระยะสั้นด้วยนโยบายแบบเป็นกลาง คือ ใช้เพียงแหล่งเงินทุนระยะสั้นเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ

ตารางที่ 3

การจัดกลุ่มประชากรตามนโยบายการจัดการแหล่งเงินทุนระยะสั้น

นโยบายการจัดการ แหล่งเงินทุนระยะสั้น	ขนาดของโรงพยาบาล				ที่ตั้งของโรงพยาบาล			
	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก		กรุงเทพมหานคร		ต่างจังหวัด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
กล้าได้กล้าเสีย	7	31.8	5	22.7	7	31.8	6	27.3
เป็นกลาง	-	-	3	13.7	1	4.5	2	9.2
ระมัดระวัง	1	4.5	6	27.3	1	4.5	5	22.7

ช่วงเวลาก่อนและหลังปี 2562 ซึ่งเป็นปีที่เชื้อไวรัสโควิด-19 เริ่มมีการระบาดในประเทศไทยและทั่วโลก ผลการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับนโยบายการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียนสำหรับโรงพยาบาลที่จดทะเบียนเพื่อระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีตามที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 4

ผลการศึกษาพบว่า โรงพยาบาลจำนวน 7 จาก 8 แห่งที่เป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่ มีการเพิ่มความเข้มงวดต่อการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียนของกิจการ หลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 87.5 โรงพยาบาลที่มีการเพิ่มความเข้มงวดในการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียน และมีจำนวน 4 แห่ง หรือร้อยละ 50 ของโรงพยาบาลขนาดใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียน ส่วนอีก 4 แห่งจะมีการเปลี่ยนนโยบาย โดยมี 3 แห่ง มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากนโยบายการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียนแบบสายกลางเป็นแบบเข้มงวด มีเพียงแห่งเดียวที่เปลี่ยนนโยบายจากนโยบายสายกลางเป็นนโยบายผ่อนคลายน

ส่วนโรงพยาบาลขนาดเล็ก มีจำนวน 10 จาก 14 แห่ง หรือร้อยละ 71.4 จะมีการเพิ่มความเข้มงวดต่อการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียนของกิจการ หลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 โดยมี 7 แห่ง หรือร้อยละ 50 ไม่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียน โรงพยาบาลขนาดเล็กจำนวน 5 แห่ง หรือร้อยละ 35.7 มี

การเปลี่ยนแปลงนโยบายที่เข้มงวดขึ้น มีเพียง 2 แห่ง หรือร้อยละ 14.3 มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่มีความผ่อนคลายลง

ตารางที่ 4

ความเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนจำแนกตามขนาดของโรงพยาบาล

ความเข้มงวดของการจัดการ เงินทุนหมุนเวียน	ขนาดของโรงพยาบาล			
	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูงขึ้น	7	87.5	10	71.4
ลดลง	1	12.5	4	28.6
รวม	8	100.0	14	100.0
การเปลี่ยนแปลงนโยบาย การจัดการเงินทุนหมุนเวียน	ขนาดใหญ่		ขนาดเล็ก	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มี	4	50.0%	7	50.0%
ไม่มี	4	50.0%	7	50.0%
รวม	8	100.0%	14	100.0%

ผลการศึกษายังพบอีกว่า โรงพยาบาลที่มีการเปลี่ยนระดับนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ส่วนใหญ่จะมีการเปลี่ยนจากนโยบายผ่อนคลายเป็นนโยบายสายกลาง และนโยบายสายกลางเป็นนโยบายเข้มงวด หรือมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงเพียง 1 ระดับ แต่มีโรงพยาบาลจำนวน 2 แห่ง หรือร้อยละ 14.3 มีการเปลี่ยนนโยบายแบบข้ามระดับ จากนโยบายผ่อนคลายเป็นนโยบายเข้มงวด หลังจากมีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 มีโรงพยาบาลเพียง 1 แห่ง หรือร้อยละ 7.1 ที่เปลี่ยนจากนโยบายเข้มงวดเป็นนโยบายผ่อนคลาย

ตารางที่ 5 แสดงให้ทราบว่าโรงพยาบาลทั้งหมดที่อยู่ในประชากรของการศึกษานี้ และมีสถานที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีการปรับตัวเกี่ยวกับการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของกิจการให้มีความเข้มงวดมากขึ้น หลังจากมีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 เมื่อปี 2562 แต่มีเพียง 2 แห่ง หรือร้อยละ 22.2 ที่มีการเปลี่ยนนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน โดยเปลี่ยนจากนโยบายการกระจายกลาง เป็นนโยบายการจัดการแบบเข้มงวด

ส่วนโรงพยาบาลที่มีสถานที่ตั้งอยู่ต่างจังหวัดจะมีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างจากโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร โดยที่ร้อยละ 53.8 (จำนวน 7 แห่ง) หรือประมาณครึ่งหนึ่งของโรงพยาบาลที่อยู่ต่างจังหวัด จะมีการจัดการเงินทุนหมุนเวียนที่เข้มงวดขึ้น ส่วนอีกร้อยละ 46.2 (จำนวน 6 แห่ง) จะมีการจัดการที่ผ่อนคลายลง

ตารางที่ 5

ความเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียนจำแนกตามสถานที่ตั้งโรงพยาบาล

ความเข้มงวดของการจัดการ เงินลงทุนหมุนเวียน	สถานที่ตั้งโรงพยาบาล			
	กรุงเทพมหานคร		ต่างจังหวัด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สูงขึ้น	9	100	7	53.8
ลดลง	0	0	6	46.2
รวม	9	100	13	100
การเปลี่ยนแปลงนโยบาย การจัดการเงินลงทุนหมุนเวียน				
มี	2	22.2	8	61.5
ไม่มี	7	77.8	5	38.5
รวม	9	100	13	100

ผลจากการศึกษายังได้พบอีกว่า โรงพยาบาลที่มีสถานที่ตั้งอยู่ต่างจังหวัดจะมีเพียงแห่งเดียวที่เปลี่ยนระดับนโยบายการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียนจากนโยบายการจัดการแบบผ่อนคลายเป็นนโยบายการจัดการแบบสายกลาง และส่วนใหญ่จะเปลี่ยนจากนโยบายการจัดการแบบสายกลางเป็นแบบเข้มงวดหรือผ่อนคลาย ในขณะที่โรงพยาบาลจำนวน 3 แห่ง หรือร้อยละ 23.1 มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายจากนโยบายจัดการแบบเข้มงวดเป็นผ่อนคลาย หรือจากนโยบายแบบผ่อนคลายเป็นเข้มงวดทันทีหลังจากมีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

ภาพรวมของการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียนของโรงพยาบาลที่ใช้เป็นประชากรของการศึกษานี้ จะมีถึงร้อยละ 77.3 หรือ 17 แห่งจาก 22 แห่ง ที่มีการปรับความเข้มงวดของการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียนให้สูงขึ้น แต่มีเพียงร้อยละ 50 หรือ 11 แห่งจาก 22 แห่ง ที่มีการปรับเปลี่ยนระดับนโยบายการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียนของกิจการ แสดงให้เห็นว่าถึงแม้โรงพยาบาลหลายแห่งที่มีการเพิ่มความเข้มงวดในการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียน แต่อาจไม่มีการเปลี่ยนระดับนโยบายการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียนหลังจากมีการแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 ในปี 2562

ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า การศึกษานี้ไม่สามารถใช้หลักสถิติอนุมาน เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ของสองปัจจัย หรือใช้สำหรับการสร้างสมการเส้นตรงถดถอยเพื่อพยากรณ์ เนื่องจากการศึกษานี้มีจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นโรงพยาบาลเพียง 22 แห่ง ซึ่งจะมีผลต่อความน่าเชื่อถือ การศึกษาจึงทำโดยการเปรียบเทียบเส้นแนวโน้มของสองปัจจัย ได้แก่ แนวโน้มของนโยบายการจัดการเงินลงทุนหมุนเวียน และแนวโน้มนโยบายการจัดการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น

ผลจากการศึกษาพบว่า ค่าความชัน (slope) ของเส้นแนวโน้มของนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีค่าเท่ากับ -0.1829 และเส้นแนวโน้มของนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น มีค่าเป็น $+0.0429$ จากการที่ทั้งสองปัจจัยมีค่าความชันที่ต่างกัน จึงสามารถสรุปได้ว่า นโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนจะมีแนวโน้มไปในทางตรงข้ามกับนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น โดยไม่สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้าม เนื่องจากการศึกษามีได้ใช้หลักสถิติเชิงอนุมานเพื่อสรุปผลความสัมพันธ์

บทวิเคราะห์

จากผลการศึกษาที่พบว่าทุกโรงพยาบาลมีการเพิ่มความเข้มงวดในการจัดการเงินทุนหมุนเวียน การวิเคราะห์จึงใช้ทฤษฎีระยะเวลาวงจรเงินสดเฉลี่ยเพื่อมุ่งเน้นที่กลยุทธ์การเพิ่มความเข้มงวดทั้งก่อนและหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 พบว่า ระยะเวลาวงจรเงินสดของโรงพยาบาล มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6

ระยะเวลาเฉลี่ยวงจรเงินสด

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19	ระยะเวลาวงจรเงินสดเฉลี่ย (วัน)			
	ขนาดโรงพยาบาล		สถานที่ตั้งโรงพยาบาล	
	ขนาดใหญ่	ขนาดเล็ก	กรุงเทพมหานคร	ต่างจังหวัด
ก่อน	8.8	(6.5)	4.9	(5.0)
หลัง	6.0	(29.1)	(0.1)	(32.9)

ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบระยะเวลาวงจรเงินสดเฉลี่ยก่อนและหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 โรงพยาบาลขนาดเล็กและโรงพยาบาลในต่างจังหวัดจะมีการจัดการเงินสดที่เข้มงวดขึ้นอย่างชัดเจน โดยโรงพยาบาลขนาดเล็กสามารถลดระยะเวลาวงจรเงินสดเฉลี่ยได้ถึง 22.6 วัน ในขณะที่โรงพยาบาลในต่างจังหวัดจะลดได้ถึง 27.9 วัน การลดระยะเวลาวงจรเงินสดเฉลี่ยจะทำให้กิจการสามารถหมุนเวียนเงินสด ซึ่งเป็นเงินทุนหมุนเวียน ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือทำให้มีสภาพคล่องที่ดีขึ้น

การศึกษายังพบอีกว่า กลยุทธ์ที่โรงพยาบาลใช้ ลดระยะเวลาวงจรเงินสดเฉลี่ย คือ การพยายามลดจำนวนวันเรียกเก็บเงินเฉลี่ย และเพิ่มจำนวนวันชำระหนี้การค้าเฉลี่ย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงพยาบาลในต่างจังหวัดจะมีการเพิ่มจำนวนวันชำระหนี้การค้าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 16.3 วัน และมีการลดจำนวนวันเรียกเก็บเงินเฉลี่ยถึง 8.7 วัน ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาการเก็บสินค้าและเวชภัณฑ์เฉลี่ยจะเป็นไปในทางตรงกันข้าม ที่ไม่ได้ช่วยลดระยะเวลาวงจรเงินสดเฉลี่ย ทุกกลุ่มประชากรมีระยะเวลาเก็บสินค้าและเวชภัณฑ์เฉลี่ยเพิ่มขึ้น ยกเว้นโรงพยาบาลในต่างจังหวัด ที่มีระยะเวลาเฉลี่ยการเก็บสินค้าและเวชภัณฑ์เฉลี่ยลดลงเพียง 2.9 วัน การเพิ่มขึ้นของระยะเวลาการเก็บสินค้าและเวชภัณฑ์เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นอาจมีสาเหตุจากการที่โรงพยาบาลมีคนไข้ที่ใช้บริการในส่วนที่ไม่

เกี่ยวข้องกับการแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 เข้ารับบริการน้อยลง ช่วงหลังจากที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 แต่โรงพยาบาลมิได้มีการลดปริมาณสินค้าและเวชภัณฑ์ที่จัดเก็บลง

จากข้อมูลที่กล่าวมาพบว่า กลยุทธ์ที่โรงพยาบาลใช้ในการเพิ่มความเข้มงวดของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน หลังจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 คือ การเร่งเก็บเงินจากลูกค้า (หรือผู้เข้ารับรักษา) และยืดระยะเวลาการชำระเงินแก่เจ้าหนี้การค้า โดยมีได้คำนึงถึงระยะเวลาเฉลี่ยการเก็บสินค้าและเวชภัณฑ์ ซึ่งต่างจากผลการศึกษาของโชติกา ภิรมย์สด (2564) ที่การหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือจะมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ แต่จะสอดคล้องกับการศึกษาของหนึ่งนุช ศรีสวัสดิ์ และฐิตาภรณ์ สินจรรย์ศักดิ์ (2558) ที่พบว่า ระยะเวลาการเก็บสินค้าไม่ใช่ปัจจัยที่บ่งชี้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการจัดการเงินทุนหมุนเวียน แลกการเติบโตของกิจการ

บทสรุป

ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษานี้สามารถสรุปไว้ในตารางที่ 7 ว่า โรงพยาบาลที่จดทะเบียนเพื่อระดมทุนโดยการกระจายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีการเปลี่ยนทั้งนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น และนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน ก่อนและหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19

ตารางที่ 7

ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น และการจัดการเงินทุนหมุนเวียน

		ค่าเฉลี่ยอัตราส่วน	
		ก่อนการแพร่ระบาด	หลังการแพร่ระบาด
การจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น	S/CA	1.75	1.53
การจัดการเงินทุนหมุนเวียน	CL/TCA	2.57	3.22

S/CA อัตราส่วนรายได้จากการขายและบริการต่อสินทรัพย์หมุนเวียนรวม

CL/TCA อัตราส่วนหนี้สินหมุนเวียนต่อสินทรัพย์หมุนเวียนชั่วคราว

ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้นหลังมีการเริ่มแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 มีค่าลดลง แสดงว่าโรงพยาบาลมีการใช้นโยบายแบบระมัดระวังมากขึ้น ในขณะที่ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนการจัดการเงินทุนหมุนเวียนมีค่าสูงขึ้น แสดงว่าโรงพยาบาลใช้นโยบายที่เข้มงวดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

จากการที่เส้นแนวโน้มของนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและนโยบายการจัดการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น มีแนวโน้มที่เป็นทิศทางตรงกันข้าม โรงพยาบาลควรมีการเปลี่ยนนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และวางแผนนโยบายการจัดการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ไม่ใช่เพียงมุ่งที่จะเพิ่มความเข้มงวดในการจัดการเท่านั้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากข้อมูลที่ร้อยละ 61.5 ของประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้มีการเปลี่ยนนโยบายการจัดการตามสถานการณ์ ดังนั้น ผู้บริหารโรงพยาบาลจึงควรพิจารณาเลือกนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนให้เหมาะสมกับนโยบายการจัดการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น เช่น ถ้าหากโรงพยาบาลต้องการใช้นโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนแบบเข้มงวด โรงพยาบาลควรที่จะใช้นโยบายการจัดการจัดหาเงินทุนระยะสั้นแบบระมัดระวัง เพื่อเป็นการชดเชย และให้เกิดความสมดุลของการจัดการเงินทุนหมุนเวียน

ถ้าโรงพยาบาลต้องการจัดการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อดูแลสภาพคล่องทางการเงินระยะสั้น โรงพยาบาลไม่ควรพิจารณาเฉพาะการหมุนเวียนของลูกหนี้การค้า และการหมุนเวียนของเจ้าหนี้การค้าเท่านั้น แต่โรงพยาบาลควรคำนึงถึงการหมุนเวียนของสินค้า และเวชภัณฑ์ด้วย เพราะผลการศึกษานี้พบว่าระยะเวลาเฉลี่ยการเก็บสินค้า และเวชภัณฑ์ไม่สอดคล้องกับนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป อาจจะเป็นการทำการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับการศึกษาครั้งนี้ แต่ให้เลือกอุตสาหกรรมที่มีจำนวนประชากรจำนวนมาก ได้แก่ ศึกษาจาก SET50 หรือ SET100 เพื่อที่จะสามารถใช้หลักสถิติอนุมาน เพื่อใช้หาความสัมพันธ์ หรือพยากรณ์โดยใช้สมการเส้นตรงถดถอย หรือสมการพหุคูณถดถอย เพื่อให้ผลการศึกษามีประโยชน์เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา คงรักเกียรติยศ. (2563, มิถุนายน 30). ผลกระทบที่สำคัญของโควิด-19 ต่อเศรษฐกิจไทย ความเปราะบางของครัวเรือนและผู้ประกอบการ. <https://www.worldbank.org/th/news/press-release/2020/06/30/major-impact-from-covid-19-to-thailands-economy-vulnerable-households-firms-report>
- จิรุตม์ ศรีรัตนบัลล์. (2565, กันยายน 16). โควิด-19 เปลี่ยนโฉมระบบบริการสุขภาพไทย เร็วรู้วิกฤต ต่อยอดโอกาสเต็มเต็มศักยภาพกำลังคนสุขภาพ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://hfocus.org/content/2022/09/25969>
- ชลิตา รอดแป้น และสุพรรณิ บัวสุข. (2564). ผลกระทบจากการระบาดของ Covid-19 ต่อความล้มเหลวทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- โชติกา ภริรัมย์สด. (2564). การบริหารในทุนหมุนเวียนและโครงสร้างทางการกินส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในสถานการณ์โรค COVID-19. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2564, มิถุนายน 2). COVID ทำให้บริษัทในตลาดหลักทรัพย์เปลี่ยนไปอย่างไร. <http://SETINVESTNOW.com/th/search?keyword=COVID>

นโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และนโยบายการจัดหาแหล่งเงินทุนระยะสั้น / วิชาญ ภูมิพานิช, น. 128-143.

- ธรรกร หทัยเจริญลาภ. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเงินทุนหมุนเวียนและผลการดำเนินงานของกลุ่มธุรกิจผลิตที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). รายงานประจำปี 2562. สรุปภาวะเศรษฐกิจ และการเงิน ปี 2562. ข้อมูลเศรษฐกิจและการเงิน ที่สำคัญ, 52-55. https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/research-and-publications/reports/bot-report/annual-report/AnnualReport_2562.pdf
- นิเวศน์ เหมวชิรวรากร. (2566). การจัดการพอร์ตโฟลิโอของกองทุนไทย. กรุงเทพธุรกิจ.
- ปาหนัน กนกวงศ์วัฒน์. (2556). รูปแบบการบริหารโรงพยาบาล ที่ประสบภาวะวิกฤตทางการเงิน. *วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า*, 30(2), 106-122. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/ppkjournal/-article/view/68468/55744>
- ปุลณวิจัน ศรีสิงห์ และปางอุบล อำนวยสิทธิ์. (2566, มกราคม 5). การฟื้นตัวของธุรกิจหลังโควิด ใครว่าขนาดไม่สำคัญ. <https://www.scbeic.com/th/detail/product/8741>
- พุทธิมน เพชรคง. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินของกิจการต่อมูลค่ากิจการและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รินรดา แสงบัว. (2559). การศึกษาการจัดการเงินทุนหมุนเวียนกับความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (MAI). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- วิชาญ ภูมิพานิช. (2556). การศึกษาวงจรเงินสด และความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจกับการเจริญเติบโตส่วนของผู้ถือหุ้นของกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมสื่อสารและเทคโนโลยี. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, 8(2), 15-28.
- วิชาญ ภูมิพานิช. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการจัดการเงินทุนหมุนเวียนกับอัตราการเจริญเติบโตของกิจการที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจการแพทย์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต*, 15(2), 43-158. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rbac/article/view/249169>
- หนึ่งนุช ศรีสวัสดิ์และ จิตาภรณ์สินจรรย์ศักดิ์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Brealey, Richard. Myers, Stewart. & Marcus, Alan. (2023). *Fundamental of Corporate Finance*. (11th ed.). McGraw Hill.
- Brigham, Eugene F., & Michael C. Ehrhardt. (2024). Working capital management. In *Financial management: Theory & practice* (17th ed.). Cengage Learning.